

สรุปข้อมูลจากองค์ปาฐก ศาสตราจารย์ ดร.วรเจตน์ ภาคีรัตน์
ในหัวข้อรัฐธรรมนูญกับการบริหารงานภาครัฐภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย
ในงานประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 13⁶⁴

จารุกัญญา อุดานนท์⁶⁵

รัฐธรรมนูญกับการบริหารงานภาครัฐภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย เป็นหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับทางนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ โดยทั่วไปแล้วความหมายของรัฐธรรมนูญในทางกฎหมายก็จะให้ความหมายอย่างหนึ่งแต่ว่าโดยที่พูดแล้วมันเป็นจุดบรรจบระหว่างกฎหมายกับการเมือง เพราะว่า การก่อตั้งระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญขึ้นต้องอาศัยอำนาจในการเมือง อาจจะกำหนดกฎเกณฑ์ กติกาทางการเมืองซึ่งจะสัมพันธ์กันในลักษณะเช่นนี้ ในส่วนของโครงสร้างรัฐธรรมนูญโดยทั่วไปแล้ว ก็จะมีอยู่สองส่วนใหญ่ๆ ส่วนแรกจะพูดถึงโครงสร้างของรัฐ รูปแบบของรัฐ การปกครองความสัมพันธ์ของอำนาจสูงสุดของรัฐ ส่วนที่สองจะเป็นระหว่างรัฐกับราษฎรประชาชน คำถามคือ การบริหารงานภาครัฐนั้นอยู่ตรงจุดไหน ของรัฐธรรมนูญ จะกำกับการบริหารงานภาครัฐอย่างไร ถ้าไปดูส่วนที่เป็นโครงสร้างของรัฐ เราจะพบว่ามีการกำหนดการบริหารภาครัฐเอาไว้เหมือนกันเพียงแต่ว่ามันไม่เห็นชัดเจนเนื่องจากการปรากฏตัวภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจรัฐสมัยใหม่ซึ่งนิยมแบ่งแยกอำนาจออกเป็น 3 อำนาจ 1. อำนาจนิติบัญญัติ 2. อำนาจบริหาร และ 3. อำนาจตุลาการ

การบริหารงานภาครัฐอยู่ในส่วนที่เป็นอำนาจในการบริหารไม่ใช่ส่วนของนิติบัญญัติ และตุลาการ แม้ที่อยู่ในส่วนที่เป็นอำนาจตุลาการในการบริหารงานภาครัฐนั้นก็อาจจะไม่ใช่ทั้งหมด ความหมายอย่างแคบที่หมายถึงการจัดการปกครองหรือการอำนวยการปกครองเท่านั้น ขอบข่ายกว้างสามารถและครอบคลุมอำนาจของรัฐเป็นส่วนใหญ่คือมีแดนแห่งอำนาจของนิติบัญญัติและตุลาการเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคลอย่างมาก พูดถึงเรื่องของการบริการภาครัฐจะสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญ ตัวเริ่มต้นกับตัวโครงสร้างของรัฐ ก็คือขึ้นอยู่กับว่ารัฐนั้นเป็นรัฐเดี่ยวหรือเป็นรัฐรวมหรือเป็นสหพันธรัฐ ลักษณะของการรวมศูนย์อำนาจการบริหารจัดการหรือการกระจายอำนาจ การกำหนดเรื่องของการกระจายอำนาจเอาไว้ได้แค่ไหน กำหนดให้การบริหารภาครัฐต้องผูกพันต่อกฎเกณฑ์ในทางกฎหมายหรือไม่ เป็นคำถามสำคัญๆที่จะเกิดขึ้นเมื่อจัดทำกฎหมายรัฐธรรมนูญ

⁶⁴ สรุปข้อมูลจากองค์ปาฐกจากการประชุมวิชาการระดับชาติทางรัฐประศาสนศาสตร์ ครั้งที่ 13 ของสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย ณ มหาวิทยาลัยนครพนม วันที่ 24 – 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564

⁶⁵ จารุกัญญา อุดานนท์, ดร., ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยนครพนม, Jarukanya Udanont, PhD., Assistant Professor, Faculty of Liberal Arts and Science, Nakhonphanom University, Email: Jimlim66@hotmail.com

ในประเทศไทยหลังที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมีการกำหนดให้ประเทศไทยนั้นเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกไม่ได้ ซึ่งหมายความว่าถ้าเราตัดสินใจจัดโครงสร้างของรัฐแบบรัฐเดี่ยวถามต่อไปอีกว่าเราสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบหรือโครงสร้างของรัฐในตอนจัดตั้งขึ้นให้เป็นสหพันธรัฐได้ไหม ผมคิดว่ามีความเป็นไปได้ตั้งแต่ตอนแรก แต่เมื่อเกิดการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในสมัยรัชกาลที่ 5 เรามีการดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางก็เป็นอันแน่นอนว่าฝ่ายที่กุมอำนาจการตัดสินใจประเทศไทยนั้นเป็นรัฐเดี่ยวและยังคงสภาพรัฐเดี่ยวจนถึงปัจจุบันนี้ หลักการแบบนี้ปรากฏเรื่อยมาในรัฐธรรมนูญ แล้วปัจจุบันก็จะถือเป็นหลักการซึ่งไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ด้วย การแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ในรูปของรัฐนั้นจะถูกถือว่าเป็นการล้มล้างการปกครองในความหมายของรัฐธรรมนูญ หมายถึงถ้าเกิดจะเปลี่ยนแปลงตามวิถีทางของรัฐธรรมนูญนั้นด้วย จะไม่สามารถทำได้ หลักการที่กำหนดการเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐปรากฏขึ้นในบ้านเมืองเราในปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันนี้

เมื่อรัฐธรรมนูญตัดสินใจกำหนดรูปแบบให้เป็นรัฐเดี่ยวแล้ว รัฐธรรมนูญได้กำหนดการบริหารภาครัฐไว้เล็กน้อยเพียงใด ซึ่งอันนี้ที่เป็นประเด็นสำคัญอันหนึ่งที่มีการพูดถึงค่อนข้างน้อย ก็ไปสำรวจตรวจสอบดูจากตัวบทรัฐธรรมนูญที่ใช้บังคับอยู่ในบ้านเมืองเราก็จะพบว่ารัฐธรรมนูญแทบจะไม่พูดถึงการบริหารงานภาครัฐเอาไว้เลย มีการพูดเอาไว้อยู่บ้างในส่วนที่เกี่ยวกับคณะรัฐมนตรี แล้วส่วนที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจมีอยู่เท่านี้ ไม่มีการพูดถึงหลักการพื้นฐานของการบริหารจัดการรัฐ และแม้แต่เรื่องของการกระจายอำนาจนั้นก็มีการพูดถึงในช่วงสมัยหลังๆ เท่านั้น แปลว่าการจัดการหรือการบริหารภาครัฐนั้นโดยแรกเริ่มแล้วไม่ได้ถูกกำหนดเอาไว้ในรัฐธรรมนูญโดยตรง ถ้าจะว่าไปในแง่ปัญหาใหญ่สำคัญอันหนึ่งของการปกครองของการบริหารงานของรัฐไทยก็คือการจัดโครงสร้างของฝ่ายปกครองหรือการบริหารงานของหน่วยงานในภาครัฐทั้งหมดว่าเราควรจะมีโครงสร้างแบบไหน เพราะเรารู้ว่าเราเป็นรัฐเดี่ยวแล้วระบบการจัดการจะรวมศูนย์อำนาจอย่างเข้มข้นขนาดไหน หรือจัดการกระจายอำนาจขนาดไหน ไม่ได้มีการตัดสินใจเอาไว้ในการจัดระดับรัฐธรรมนูญ จะเป็นแบบนี้เรื่อยมาถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญแล้วในวันข้างหน้าถ้าเกิดจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกกับรัฐธรรมนูญ สายรัฐประศาสนศาสตร์อาจจะมีย่อแนะเกี่ยวกับเรื่องของระบบการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น ว่าควรที่จะมีการเขียนกำหนดเอาไว้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นแน่นอนเราคงไม่สามารถเปลี่ยนรูปแบบของรัฐให้เป็นรัฐรวมหรือเป็นสหพันธรัฐภายใต้โครงสร้างรัฐธรรมนูญเราสามารถจัดระบบการกระจายอำนาจออกไปให้มีความเข้มข้นมากกว่านี้ได้ ดังที่ปรากฏขึ้นในรัฐเดี่ยวหลายประเทศในทวีปยุโรปที่แม้ว่าเค้าจะรวมกันเป็นรัฐเดี่ยวแต่ก็มีอำนาจในการจัดการปกครองตนเองสูงมากเมื่อเทียบกับระบบของการจัดการปกครองตนเองในประเทศไทย

นอกเหนือจากกฎหมายรัฐธรรมนูญที่ไม่ได้กำหนดเรื่องนี้เอาไว้แล้วอย่างชัดเจนแล้วสิ่งที่ปรากฏขึ้นอีกคือแม้ในกฎหมายระดับที่ต่ำกว่านั้นคือดบทกฎหมายพระราชบัญญัติจะพบว่าเวลาที่มีการบัญญัติกฎหมายหรือการจัดการปกครองตนเองในระดับท้องถิ่นร่างกฎหมายในช่วงหลังมักจะมองว่าท้องถิ่นนั้นเป็นเพียงองค์กรของรัฐดังปรากฏขึ้นจากการใช้อ้อยคำแบบนี้ตั้งแต่ต้นปี 2540 เรื่อยมา และปรากฏขึ้นในปัจจุบัน เช่น

เราเรียกหน่วยการปกครองท้องถิ่นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเรียกว่า อบท. จริงๆแล้วในแง่ของการจัดการบริหารงานหรือการจัดโครงสร้างของภาครัฐ น่าจะเรียกว่าองค์กรปกครองตนเองส่วนท้องถิ่นน่าจะถูกต้องกว่าเนื่องจากว่าตัวท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่แล้วก็มีบุคลากรและมีทรัพย์สินของตัวเอง มีสภาพเป็นนิติบุคคลของตัวเอง และโดยสภาพแล้วตกอยู่เพียงภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางเท่านั้น เขาจึงไม่ได้มีสถานะเป็นเป็นแขนขาหรือเป็นองคาพยพของรัฐเท่านั้น จริงๆก็คือไม่ใช่โดยตรง แต่มีสภาพเป็นตัวบุคคลตัวเองด้วย แยกออกมาจากรัฐ สามารถที่จะกำกับดูแลได้ภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น การที่ระบบกฎหมายไปเปลี่ยนการเรียกเปิดตัวหน่วยงานท้องถิ่นจากองค์กรแต่เดิมให้เป็นองค์กรมันก็ส่งผลต่อความรับรู้เพราะการบริหารจัดการท้องถิ่นจึงกลายเป็นเพียงองคาพยพของรัฐเท่านั้น อันนี้คือปัญหาอีกอันหนึ่งในระบบการบริหารภาครัฐของบ้านเรา ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าส่วนกลางเองไม่ค่อยไว้วางใจในการที่จะให้มีการกระจายอำนาจเข้มข้นลงสู่ส่วนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

ถ้าถามว่าแล้วธรรมนูญกับการบริหารของภาครัฐมันมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปอีกมากไหม ว่าฝ่ายที่คุมสภาพทางการเมืองในทางความเป็นจริงหลังจากรัฐธรรมนูญปี 2540 ถูกฉีกมีการสูญเสียการคุมสภาพไปภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2550 ซึ่งพรรคการเมืองที่ครองอำนาจหลังจากรัฐประหารปี 2547 นั้นในที่สุดก็กลับมาครองอำนาจได้ตอนนี้แม้ว่าจะเป็นช่วงสั้นๆ แม้ว่าจะคั่นกลางด้วยการเปลี่ยนรัฐบาลจากการที่ฝ่ายประจำหรือฝ่ายตุลาการมีการวินิจฉัยยุบพรรค ก็เกิดพรรคการเมืองใหม่ขึ้นมา แต่ในที่สุดก็ยิ่งกลับมาชนะจนความขัดแย้งก็เกิดปะทุขึ้นมาอีกรอบ และก็เกิดรัฐประหารในปี 2557 ซึ่งผมคิดว่าในรัฐประหารในปี 2557 ฝ่ายซึ่งกุมอำนาจในทางความเป็นจริงเริ่มตระหนักแล้วว่า กลไกที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญในปี 2550 ที่พยายามแก้ไขในปี 2540 มันยังไม่พอจะกำกับกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย ที่อยู่ในกรอบหรือการวางแผนที่ชนชั้นนำอยากให้เห็น เพราะฉะนั้นจึงร่างรัฐธรรมนูญในปี 2560 ขึ้นใหม่ แล้วในรัฐธรรมนูญปี 2560 เกิดขึ้นในบริบทไหน มันเปลี่ยนแปลงในครั้งสำคัญ รัฐธรรมนูญปี 2560 เกิดขึ้นในรัชสมัยสำคัญ ความเปลี่ยนแปลงในรัชสมัยส่งผลกระทบต่อตัวกฎเกณฑ์รัฐธรรมนูญปี 2560 โดยตรง รวมทั้งการบริหารจัดการทั้งของภาครัฐ นอกเหนือจากกรณีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญปี 2560 เขาจะต้องออกแบบมาให้ไม่เกิดพรรคการเมืองที่อาจจะเป็นพรรคใหญ่พรรคเดียว จึงเกิดการกำหนดการเลือกตั้งอีกแบบหนึ่งขึ้นมา ระบบเลือกตั้งที่ใช้กันภายใต้รัฐธรรมนูญปี 2560 โดยสภาพแล้วมันเอื้อต่อพรรคการเมืองหลายพรรคในสภา เพื่อจะทำให้รัฐบาลนั้นอย่างน้อยเป็นรัฐบาลผสม และเพื่อทำให้การเปลี่ยนผ่านนั้นมันเป็นไปได้จึงมีการกำหนดให้วุฒิสภามาแต่งตั้งในช่วงห้าปีแรกแล้วก็สามารถโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีได้ แม้กระนั้นก็ตามการคงอยู่ของรัฐบาลไม่ได้ขึ้นอยู่กับวุฒิสภา เราต้องเข้าใจรัฐธรรมนูญปี 2560 นั้น ไม่กำหนดรัฐบาลอยู่กับวุฒิสภาด้วย จะให้วุฒิสภาเป็นคนเลือกนายกแต่ว่านายกไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาผู้แทนราษฎร ต้องยอมรับว่าภูมิทัศน์หรือฉากทัศน์ทางการเมืองในบ้านเราประชาชนนั้นยังมีการสนับสนุนด้วย ซึ่งเราจะเห็นว่าการเลือกตั้งนั้นสุจริตหรือเป็นธรรมแค่ไหนก็ตาม หลังรัฐธรรมนูญปี 2560 แล้วมีความเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในระบบราชการ คือการบริหารงาน โดยทั่วไป ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในปี 2540 และปี 2550 ความเปลี่ยนแปลงบางอย่างก็เกิดขึ้นหลังจากรัฐธรรมนูญปี 2560

นั่นเอง ได้แก่ 1) เปลี่ยนแปลงในระบบบริหารราชการไทย 2) ความเปลี่ยนแปลงขององค์กรอิสระ และ 3) ปัญหาการกระจายอำนาจ

กล่าวโดยสรุปว่า รัฐธรรมนูญสัมพันธ์กับการบริหารงานภาครัฐใหม่ คำตอบคือจากตัวบทของรัฐธรรมนูญเองมันค่อนข้างน้อยเพราะว่าการบริหารงานภาครัฐนั้นมันจะเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นจากรัฐสภาเป็นสำคัญรัฐธรรมนูญไทยก็ไม่มีธรรมเนียมที่เขียนในเรื่องนี้เอาไว้ซึ่งผมรู้สึกว่ารัฐธรรมนูญควรวางหลักการหรือเขียนหลักการบางอย่างเกี่ยวกับเรื่องฝ่ายปกครองหรือฝ่ายประจำที่อยู่ภายใต้ฝ่ายการเมืองเอาไว้ เช่น หลักความผูกพันต่อกฎหมายอาจจะต้องเขียนเอาไว้ เรื่องของการกำหนดการกระจายอำนาจ การจัดการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น 2 ประเด็นนี้ ควรถูกเขียนเอาไว้ให้มันชัดเจนมากขึ้นในรัฐธรรมนูญ สำหรับเรื่องที่ภายใต้สังคมไทยสรุปความประมาณนี้ว่า ในปัจจุบันรัฐธรรมนูญที่เราใช้อยู่นั้นมันค่อนข้างที่จะสวนทางกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย มันไม่รับกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แน่นอนว่าความเปลี่ยนแปลงในรัฐธรรมนูญปี 2540 ปัญหามันมีข้อบกพร่องแน่ รัฐธรรมนูญปี 2540 ที่หลายคนเฝ้าฝันอยากจะทำกลับมา เพราะเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน ต้องยอมรับจริงๆว่ามันมีข้อบกพร่องอยู่ในทางหลักการบางเรื่อง ถึงแม้ในทางหลักการที่เน้นประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญปี 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่เน้นอำนาจฝ่ายการเมือง แล้วประชาชนจะรู้สึกยอมรับว่ามีการเลือกตั้ง ฝ่ายการเมืองก็ตอบสนองต่อความต้องการได้ดีกว่ารัฐธรรมนูญฉบับอื่นๆ แต่ว่ามันนำพามาซึ่งปัญหาของสถานะในองค์กรอิสระของระบบราชการอีกระบบหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นการถ่วงดุลฝ่ายการเมืองแต่กลับกลายเป็นการครอบงำฝ่ายการเมือง และในบางกรณีเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานของภาครัฐในภาพรวมด้วย ซึ่งในจุดนี้ยังไม่มีการพูดถึงและยังไม่ได้มีการแก้ไขหมิ่นซ้ำหลังรัฐประหาร 2 ครั้งแล้วยังมีการเพิ่มอำนาจหรือใส่อำนาจเข้าไปในองค์กรอิสระเข้าไปอีก แต่ยังไม่ได้พูดถึงองค์กรตุลาการ ซึ่งหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 การปรับตัวหรือการปรับเปลี่ยนขององค์กรนี้น้อย ซึ่งในภายภาคหน้าองค์กรตุลาการคงจะทนต่อความเปลี่ยนแปลงได้ คือสุดท้ายจะต้องมีการปรับตัวไปในทางใดทางหนึ่ง เพราะว่าการระบบศาลในตอนนี้มันมีหลายระบบศาลแล้ว แต่ยังคงรูปแบบเดิมอยู่ และเสียงเรียกร้องจากคนมากขึ้นคนที่ศาลยังใช้อำนาจในความคิด กระบวนการขั้นตอนแบบตุลาการวิวัฒนาการมากขึ้นด้วยอำนาจที่มากขึ้น ซึ่งมันจะทำให้เสียงเรียกร้องในการเปลี่ยนแปลงระบบทางความคิด หรือวิธีการทำงาน แม้แต่การได้มาของผู้พิพากษาตุลาการในสังคมไทย คนจะอยากถามมากขึ้นว่า คนที่เป็นผู้พิพากษาตุลาการนั้นมาแบบไหน ต่างจากการเป็นข้าราชการทั่วไปอย่างไร ทำไมถึงมีอำนาจมาก และในหลายๆกรณีถึงขึ้นชี้ขาดหรือชี้ขาดในเชิงการเมืองได้

สุดท้ายแล้วถ้าถามว่า ภารกิจในเชิงวิชาการท่านทั้งหลายและรวมทั้งผมด้วยอยู่ที่ไหน จากนักวิชาการแต่ละศาสตร์ก็คงมีภารกิจในศาสตร์ของตัวเอง ในส่วนของรัฐศาสตร์ และรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งมองข้อเท็จจริง และในส่วนของนิติศาสตร์ หรือกฎหมายมหาชนจะมองถึงตัวกฎหมายเป็นหลักทั้งสองส่วนนี้สามารถที่จะเตรียมความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยได้ คือสุดท้ายแล้วจะมากหรือน้อยแล้วตัวระบบรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่นั้นคงจะต้องปรับเปลี่ยนสักวันหนึ่ง และเราเห็นได้ว่าการปรับเปลี่ยนในระบบ

เลือกตั้งซึ่งไม่ได้เปลี่ยนโครงสร้างใหญ่ แต่ว่าผลที่ปรับเปลี่ยนจากตัวรัฐธรรมนูญจากการเลือกตั้ง ถ้าการเลือกตั้งเกิดขึ้นจริงภายใต้กติกาใหม่ ซึ่งในตอนนี้นี้ที่ผมมาพูดก็ยังไม่ค่อยแน่ใจเลยว่าการเลือกตั้งจะเกิดขึ้นจริงภายใต้กติกาใหม่ หรือว่าจะมีการยุบสภาก่อนเกิดการเลือกตั้งขึ้นภายใต้กติกาเดิมของรัฐธรรมนูญปี 2560 แต่ไม่ว่าอย่างไรก็ตามในระยะถัดไปหลังจากที่มีการเลือกตั้งแล้ว เสียงเรียกร้องที่มีความต้องการให้ปรับเปลี่ยนพวกนี้มันก็จะเกิดขึ้นอีก แล้วถ้าฝ่ายที่กุมอำนาจยังคงกุมอำนาจต่อไปได้ มันไม่มีความเปลี่ยนแปลงในเชิงของตัววุฒิสภาก่อน 5 ปี ซึ่งวุฒิสภาชุดนี้ยังอยู่ครบ 5 ปี หลัง 5 ปีก็จะยังคงเห็นการปรับตัวอีกเฟสหนึ่งหรือระยะหนึ่งของรัฐธรรมนูญปี 2560 ถ้ายังใช้ไปถึงตรงนั้น เพราะว่าวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้งจะหมดวาระลง โฉมหน้าวุฒิสภาก็จะยังเหมือนเดิมเพราะมาจากการเลือกกันเอง แต่มันจะมีความเปลี่ยนแปลงมากขึ้น และวุฒิสภาก็จะไม่มีอำนาจในการเลือกนายกรัฐมนตรีอีกต่อไป กลไกในแง่ของการต่อรองให้เกิดการเปลี่ยนของรัฐธรรมนูญ มันอาจจะเป็นไปได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม แต่ผมไม่ได้บอกว่ารัฐธรรมนูญปี 2560 จะเปลี่ยนแปลงอะไรได้ง่ายๆ เพราะว่า มันมีการบล็อกอะไรไว้หลายชั้น แต่ว่าเมื่อพ้น 5 ปีไปแล้ว มันอาจจะมีการคลายไปในระดับหนึ่ง มันอาจจะเปลี่ยนไปได้ ถ้ามีปัจจัยอื่นๆ มาหยุดหรือมาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันขึ้น คือเป็นปัจจัยภายนอกเข้ามา ภารกิจของสายวิชาการคือการเตรียมความรู้ เตรียมงานวิจัย เตรียมการศึกษาทางข้อเท็จจริง การวิเคราะห์ เพื่อที่ว่าเมื่อมันเกิดการเปลี่ยนแปลงแล้วนั้น เราจะสามารถมีข้อเสนอหรือมีความรู้ที่มากพอในการเสนอทางเลือกใหม่ให้ผ่านพ้นไปจากตัวรัฐธรรมนูญ ซึ่งมันไม่รับกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ของสังคมไทยในเวลานี้